

Forsvaret av Nygaardsvold i nr 1/92 bør "ikke stå uimotsagt".

Fra 5. april ba gen.stabssjefen om mobilisering. For å ha avdelinger klare for krig etter alle varsler som var mottatt om tysk samling av tropper i havner. Selv ikke tyske soldater reddet fra torpedert troppe-transport utenfor Langesund 8. april vekket regjeringen. Fortapt i protest mot engelsk minelegging. Tyske krigsskip inn Oslofjorden fikk Hambro til å organisere ekstratog til Hamar for konge, regjering og storting 9. april morgen. Oscarsborg senket Blücher etter instruks for nøytralitetsvernet under den 1. verdenskrig. Reddet regjeringen fra å bli tatt til fange i Oslo. Den improviserte motstand på Midtskogen hindret regjeringen fra å bli tatt til fange i Trysil, dit den hadde flyktet fra Hamar og Elverum. Midtskogen rent militært initiativ, uten ordre fra regjeringen.

I KNs innlegg i 1/92: "Natten til 9. april ga regjeringen sitt første og enstemmige NEI til tyskerne." Flott replikk, men 9. april vedtok regjeringen tross Haakon VIIIs skepsis å FORHANDLE. KN skriver: "Regjeringen vedtok å mobilisere." Selv om den hadde gjort det da, hadde det vært minst fire dager for sent. Tyskerne stod allerede i landet. På morgensiden 9. april ga regjeringen etter for gen.stabens mas om mobilisering, men bare for fire feltbrigaders vedkommende. Stille mobilisering med kort til hver enkelt, og 1. mob.dag 11. april. Kohts uttalelse til NTBs mann før Hamartogets avgang om at ordre om allmenn mob. var gitt, sendt over NRK om formiddagen og oppfattet som full mobilisering. Resultatet var en merkelig improvisasjon. Eks. flyplasspersonell mitraljøsetropp under en kadett, resten geværinfanteri under en kvartermester fra Marinen o.s.v. Etter Ruges tidligere utsagn den dårligst øvde og utrustede hær i Europa. Gen. Laake orienterte 10. april på Rena. Siden det ikke var blitt mobilisert i tide, var den eneste redning at hjelp utenfra kom straks. All mulig grunn til KNs betegnelse defaistisk. Det kan dog dokumenteres at regjeringen med Nygaardsvold bokstavelig talt som leder, ikke var mindre defaistisk. På Folkehøyskolen, Elverum, gikk han frem og tilbake på gulvet og sa at regjeringen måtte dra til Sverige. Neppe alene om det.

Dr. Bräuers krav til kongen på Elverum 10. april (meget mot Bräuers egen vilje) om å la Quisling danne regjering, gjorde krigen uunnåelig. Nygaardsvold-regjeringen hadde da måttet reise de siste kilometerene til Sverige. Som takk for NEI bombet tyskerne Elverum til skrekk og advarsel. Laake ble fjernet og Ruge som hadde talt for at man måtte ta krigen, fikk kommandoen. Regjeringen kunne/mått fortsette flukten nordover.

Resultatet av felttoget, ødelagte byer og tettsteder, brente gårder, militære falt og sivile drept, mistillit til Forsvaret og til britene og regjeringen Men Frankrike og England fikk to måneders respitt. England dessuten kongen og regjeringen med handelsflåte og gullet. Da krigen var slutt, fikk andre skylden og straffen, også dødsdøm. Nygaardsvold fikk æreslønn og gullmedalje. Så bakvendt kan det gå.

Hamar, 2. februar 1992

Anton Olstad

(Sendt A-magasinet 2.2.92 som svar på historisk feilaktig innlegg i nr 1/92)

101492

A-mag 5/92
1. februar 1992

Bruk historiske kilder

Salven mot Nygaardsvold i nr. 45 bør ikke stå uimotsagt.

I Jeg-spalten/A-Magasinet nr. 45 fyrer M. Li av en grusom salve mot regjeringen Nygaardsvold som ikke bør stå uimotsagt.

Fra 1927 og frem til regjeringen Nygaardsvold tiltrådte 19. mars 1935, og under vekslende regjeringer fra Høyre, Venstre og Bondepartiet, gikk forsvarsbevilgningene ned fra 70 til ca. 30 mill. kr. Da opphørte nedgangen. Regjeringen Nygaardsvold forutså farene ved nazismen, og foreslo og fikk våren 1936 vedtatt en tilleggsbevilgning til forsvaret på 21 mill. kr. Da tyskerne kom, sto det et betydelig ubrukt beløp til disposisjon for forsvaret (45 mill. kr.?).

Natten til 9. april 1940 ga regjeringen sitt første og enstemmige nei til tyskerne. «Da blir det kamp, og intet kan redde dere.» sa den tyske sendemann Curt Bräuer. «Kampen er allerede i gang.» svarte utenriksminister Koht. Regjeringen vedtok å mobilisere. Den sørget for å få landets gullbeholdning ut av Oslo, til stor skuffelse for tyskerne, som hadde regnet med å ta hånd om den.

Efterat justisminister Terje Wold sammen med den senere politimester Meyer under et møte med hærledelsen konstaterte at det rådet en dyp defaistisme der, utnevnte regjeringen oberst Otto Ruge til general, og satte ham til å lede felttoget. Han var villig til å slåss.

På denne bakgrunn går det ikke an å beskyldne regjeringen for total mangel på handlekraft og ansvar, slik M. Li gjør.

Statsminister Nygaardsvold ble ikke stilt for riksrett. Han ble bevilget æreslønn av Stortinget. Så forskjellig kan altså en sak sees.

Kaare Næss.